

МАЛОВИСКІВСЬКА РАЙОННА РАДА

ДЕВ'ЯТА СЕСІЯ СЬОМОГО СКЛИКАННЯ

Р І Ш Е Н Н Я

від 20 грудня 2016 року

№ 141

м. Мала Виска

Про затвердження комплексної Програми охорони навколишнього природного середовища в Маловисківському районі на 2016-2020 роки

Відповідно до пункту 16 частини 1 статті 43 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні", статті 17 Закону України "Про місцеві державні адміністрації", статей 6, 19 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища", рішень Кіровоградської обласної ради від :

- 29 вересня 2015 року № 787 "Про План заходів із реалізації Стратегії-2020";
- 25 березня 2016 року №44 «Про затвердження комплексної програми охорони навколишнього природного середовища в Кіровоградській області на 2016-2020 роки», з урахуванням рішення Кіровоградської обласної ради від 27 березня 2015 року № 716 "Про Стратегію розвитку Кіровоградської області на період до 2020 року" та з метою проведення ефективної і цілеспрямованої діяльності з організації та координації заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, забезпечення екологічної безпеки, раціонального використання і відтворення природних ресурсів,

районна рада В И Р І Ш И Л А :

1. Затвердити комплексну Програму охорони навколишнього природного середовища в Маловисківському районі на 2016-2020 роки (далі – Програма), (додається).

2. Рекомендувати селищній та сільським радам:

- 1) затвердити відповідні програми охорони навколишнього природного середовища в Маловисківському районі на 2016-2020 роки;
- 2) забезпечити безумовне виконання вимог чинного законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення та охорони природних ресурсів, поліпшення екологічної ситуації на відповідних територіях.

3. Контроль за виконанням даного рішення покласти на постійну комісію районної ради з питань земельних відносин та розвитку промисловості.

Голова районної ради

С.Сосновська

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення Маловисківської
районної ради
20 грудня 2016 № 141

**Комплексна Програма
охорони навколишнього природного середовища
в Маловисківському районі на 2016-2020 роки**

I. ВСТУП

Законом України "Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року" визначені основні пріоритети, завдання та цілі державної екологічної політики України.

На території Кіровоградської області та району реалізується політика, спрямована на збереження безпечного для існування живої і неживої природи навколишнього середовища, захист життя і здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням навколишнього природного середовища, досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, охорону, раціональне використання і відтворення природних ресурсів.

Постійний розвиток виробничої діяльності, створення нових об'єктів промислового виробництва є джерелами забруднення навколишнього середовища та формують додаткові ризики у сфері екології.

Посилена увага до охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності є головними умовами стійкого економічного та соціального розвитку району.

Необхідність вирішення екологічних проблем регіону є підґрунтям для розроблення Комплексної програми охорони навколишнього природного середовища в Маловисківському районі на 2016 - 2020 роки, (далі - Програма).

Основна мета Програми - максимально забезпечити ефективне використання та активізацію природного фактора, сприяти формуванню оптимальних умов для здорового способу життя мешканців Маловисківщини.

У Програмі враховано основні положення і завдання законів України "Про охорону навколишнього природного середовища", "Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року", рішення обласної ради "Про Стратегію розвитку Кіровоградської області на період до 2020 року".

На території району реалізується політика, спрямована на захист життя і здоров'я населення від негативного впливу забруднення навколишнього природного середовища, досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, охорона, раціональне використання і відтворення природних ресурсів.

II. ОСНОВНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ

1. Використання природних ресурсів і пов'язане з ним відповідне навантаження на навколишнє природне середовище – це та сфера людської діяльності, яка визначає широке коло соціальних, економічних та екологічних проблем. Особливо актуальними вони є сьогодні, оскільки раціональне природокористування і збереження довкілля – ті важливі чинники, що в умовах вичерпання ресурсів і погіршення екологічного стану навколишнього середовища можуть сприяти запобіганню подальшій деградації середовища проживання людини, динамічному розвитку економіки області і задоволенню соціальних потреб.

2. Серед найважливіших екологічних проблем, характерних для нашого регіону, необхідно відзначити такі:

1) вплив урано-добувного комплексу на довкілля;

2) високий рівень техногенного навантаження на навколишнє природне середовище через відсутність дієвої системи збору, сортування, утилізації та захоронення твердих побутових відходів;

3) нижчий від оптимального показник заповіданості території району, низький відсоток винесення меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду у натуру (на місцевість);

4) природна есхаліяція радону у зв'язку із розташуванням в районі масивів гірських порід гранітоїдного складу з високим кларковим вмістом розсіяних радіоактивних елементів урано-торієвого ряду.

III. МЕТА ПРОГРАМИ

Метою Програми є:

1) реалізація в районі національної екологічної політики, шляхом виконання завдань, визначених Стратегією розвитку Кіровоградської області на період до 2020 року та відповідними заходами щодо її реалізації в частині охорони навколишнього природного середовища;

2) охорона та поліпшення стану довкілля в районі, шляхом виконання заходів із зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, зниження обсягів скидів забруднених стічних вод у природні водні об'єкти, зменшення негативного впливу промислових і побутових відходів на довкілля.

IV. ОБҐРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ І ЗАСОБІВ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМ, ОБСЯГІВ ТА ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ

Реалізація передбачених Програмою природоохоронних заходів забезпечить:

1) мобілізацію матеріальних та фінансових ресурсів, координацію заходів місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та господарюючих суб'єктів, залучення громадськості до природоохоронних дій через екологічне інформування та освіту населення;

2) перехід до системи інтегрованого збалансованого управління у сфері використання і відтворення природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки території;

3) зменшення викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря;

4) поліпшення якості поверхневих вод внаслідок будівництва нових та реконструкції (ремонт, модернізації) існуючих очисних споруд.

5) зменшення кількості захоронення промислових і твердих побутових відходів внаслідок запровадження новітніх технологій, системи роздільного збору відходів, будівництва об'єктів поводження з відходами (заводів, установок, ліній з переробки та утилізації відходів), посилення контролю за експлуатацією полігонів твердих побутових відходів;

6) зниження інтенсивності ерозійних процесів, підвищення родючості ґрунтів;

7) захист територій від затоплення і підтоплення;

8) припинення втрат біологічного та ландшафтного різноманіття, розширення мережі природно-заповідного фонду і формування регіональної екомережі;

9) створення ефективної системи екологічної освіти та інформування населення з питань охорони навколишнього природного середовища;

10) удосконалення системи моніторингу навколишнього природного середовища.

Витрати на проведення природоохоронних заходів, передбачених Програмою на період 2016 - 2020 років, передбачається фінансувати за рахунок коштів державного бюджету, місцевих бюджетів, зокрема фондів охорони навколишнього природного середовища, власних коштів підприємств та установ, а також інших джерел, не заборонених чинним законодавством.

Механізм реалізації Програми передбачає:

1) ефективне використання наявних природних ресурсів;

2) проведення постійної роботи щодо їх збереження (захисту від негативного впливу факторів антропогенного навантаження) та відтворення;

3) розробку та реалізацію заходів, спрямованих на постійне поліпшення якості навколишнього природного середовища в районі.

Програма є короткостроковою, її виконання передбачене протягом 2016 - 2020 років. Поділ на етапи не передбачено.

V. НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ, ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ І ЗАХОДІВ ПРОГРАМИ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНІ ПОКАЗНИКИ

Довкілля вважається безпечним, коли його стан відповідає встановленим у законодавстві критеріям, стандартам, лімітам і нормативам, які стосуються його чистоти (незабрудненості), ресурсомісткості (невиснаженості), екологічної стійкості, санітарних вимог, видового різноманіття, здатності задовольняти інтереси громадян.

Необхідність розроблення Програми викликана невідповідністю стану навколишнього природного середовища в Маловисківському районі сучасним вимогам до якості довкілля та середовища проживання населення, а також необхідністю координації зусиль з метою оптимізації його стану.

Маловисківщина має високий показник антропогенних навантажень на навколишнє природне середовище. Забруднюються повітря, води і ґрунти, збіднюється ландшафтне і біотичне різноманіття, що негативно впливає на живі організми і людей. Природокористування є нерациональним й екологічно незбалансованим.

Сучасний стан природних ресурсів і навколишнього природного середовища району змушує змінювати точку зору щодо подальшого економічного розвитку і технічного прогресу й оцінювати їх з урахуванням екологічних пріоритетів, наявності екологічних ризиків та стану екологічної безпеки.

Необхідно виробити і здійснювати таку стратегію і тактику природокористування, які б забезпечили сталий (збалансований) розвиток регіону, покращення стану навколишнього природного середовища, інтегроване управління природними ресурсами, їх невиснажливе використання й охорону від вичерпання і забруднення, формування екологічно безпечних умов для життя і здоров'я населення, а також моніторинг за змінами природних і антропогенних процесів у природно-територіальних комплексах.

Саме для вирішення цих завдань необхідно розробити і прийняти в районі Комплексну програму охорони навколишнього природного середовища в Маловисківському районі на 2016-2020 роки.

VI. Характеристика стану довкілля

Територія Маловисківського району становить 110999 га, з них сільськогосподарських угідь - 108072 га, землі природно-заповідного фонду становлять 273,4 га. В районі протікає 4 річки загальнодержавного значення: (Велика Вись, Мала Вись, Кільчень, Плетений-Ташлик) довжиною 105 км.

В районі збудовано 7 водосховищ, загальним об'ємом 10 млн. куб/м та площею 414,8 га, 8 великих ставків(10 і більше га) та 175 ставків з загальним об'ємом 5,9 млн. м³.

На території району розташоване ДП «Оникіївське лісове господарство», масив якого налічує 7158,1080 га.

Орієнтовний план проведення заходів, пов'язаних з створенням захисних лісових насаджень та догляду за ними

Назва заходу	Об'єм, вартість	В тому числі по роках				
		2016	2017	2018	2019	2020
Заготівля насіння	15 га	5	5	5		
	2,1 тис. грн..	0,7	0,7	0,7		
Доповнення лісових культур	34,1 га	24,1	5	5		
	20,4 тис. грн.	14,4	3,0	3,0		
Догляд за лісовими культурами	55,0 га	30	10	5	5	5
	26,1 тис.грн.	14,2	4,7	2,4	2,4	2,4

Рослинний світ Маловисківщини незважаючи на вплив людини на нього, є і нині цікавим та різноманітним. Природна степова рослинність, й нині багата та різноманітна,

збереглася на схилах річкових долин та балок, на узліссях. Досить добре збереглася лучна та болотна рослинність в заплавах річок. В степах району переважають багаторічні трав'янисті рослини, насамперед, злаки. Степи переважно лучні (в травостой їх найбільшу роль відіграють келерія гребінчаста, пирій середній, тонконіг вузьколистий), а на найбільш сухих та освітлених місцях формуються угруповання ковили.

Природно-заповідний фонд району налічує 12 об'єктів, загальна площа яких складає 273,4 га, а саме:

№ п/п	Назва місцевої ради	Назва	Площа, га	Розпорядники
1	Злинська сільська рада	Каскади	2,5	Райдержадміністрація
2	Маловисківська міська рада	Бірзуловські горби	1,7	Райдержадміністрація
3	Маловисківська міська рада	Краснопільська балка	50,0	Райдержадміністрація
4	Маловисківська міська рада	Заплава Малої Виски	2	Міська рада
5	Мануйлівська сільська рада	Витоки річки Малої Висі	2,5	Райдержадміністрація
6	Мануйлівська сільська рада	Оман Високий	2	Райдержадміністрація
7	Оникіївська сільська рада	Полезахисна лісова смуга № 1	14	ДП «Оникіївське лісове господарство»
8	Оникіївська сільська рада	Полезахисна лісова смуга № 2	16	ДП «Оникіївське лісове господарство»
9	Оникіївська сільська рада	Полезахисна лісова смуга № 3	9,4	ДП «Оникіївське лісове господарство»
10	Оникіївська сільська рада	Полезахисна лісова смуга № 4	4,1	ДП «Оникіївське лісове господарство»
11	Плетеноташлицька сільська рада	Ботанічний заказник Плетений Ташлик	5,0	Райдержадміністрація
12	Мар'янівська сільська рада	Заказник місцевого значення " Карпенків край "	164,2	Райдержадміністрація

Тваринний світ району є відносно багатим, представлений численною групою ссавців. Дикі тварини розподіляються по території району нерівномірно. Мисливські угіддя представлено «Маловисківським Українське товариство мисливства та рибалок» і «ДП «Оникіївське лісове господарство». Фауна району представлена такими основними мисливськими видами, як кабан, козуля, заєць - русак, лисиця, водоплавними птахами та інші.

VII. СТАН НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

Сучасний стан природних ресурсів і навколишнього середовища змушує змінювати підходи щодо подальшого економічного розвитку й оцінювати його з урахуванням екологічних пріоритетів, наявності екологічних ризиків та стану екологічної безпеки. Забруднюються повітря, води і ґрунти, виснажуються природні ресурси, збіднюється ландшафтне і біотичне різноманіття, що негативно впливає на живі організми і людей.

VIII. Стан і охорона атмосферного повітря

Стан атмосферного повітря на території району в значній мірі залежить від об'ємів викидів забруднюючих речовин від двох основних джерел забруднення – стаціонарних (промислових підприємств) та пересувних (автотранспорт).

Охорона атмосферного повітря є актуальною проблемою, як регіонального так і світового значення. Слід відмітити, що рівень техногенного навантаження на навколишнє природне середовище в Маловисківського району нижчий, ніж в середньому по Україні.

Охорона повітряного басейну району лишається ключовою проблемою, яка вимагає негайного її вирішення, тому для підприємств, установ, організацій та громадян-підприємців, незалежно від форм власності, впроваджується ряд процедур, які необхідні для регулювання викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря:

1) викиди забруднюючих речовин у атмосферне повітря стаціонарними джерелами можуть здійснюватися тільки за наявності дозволів, які видаються органами Мінприроди. Обсяги цих викидів визначаються на основі нормативів гранично допустимих викидів забруднюючих речовин в атмосферу;

2) здійснення державного обліку в галузі охорони атмосферного повітря;

3) розробка планів природоохоронних заходів на підприємствах щодо скорочення обсягів викидів забруднюючих речовин;

4) заходи щодо здійснення контролю за дотриманням затверджених нормативів забруднюючих речовин.

Основними забруднювачами атмосферного повітря в районі є хлібоприймальні підприємства, публічне акціонерне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю «Маловисківський елеватор», філія Плетеноташлицький хлібоприймальний пункт ТОВ «Нікопольська зернова компанія», філія ПАТ «Державна продовольча зернова корпорація України» Хлібна база № 78, Маловисківське сортонасінницьке підприємство (с. Хмельове), товариство з обмеженою відповідальністю «Мосінвест» (с. Злинка). «Маловисківський райавтодор» та пересувні транспортні засоби, публічне акціонерне товариство «Полтавське хлібоприймальне підприємство» (с.мт Смоліне).

Під дозвільну систему в районі залучено 123 підприємства, установ та організацій, які сплачують кошти до фонду охорони навколишнього природного середовища

У 2016 році селищною та сільськими радами Маловисківському району на дані цілі було передбачено 127,1 тис.грн. коштів фонду охорони навколишнього природного середовища, освоєно – 47,2 тис.грн.

За інформацією фінансового управління Маловисківської райдержадміністрації станом на 01.11.2016 року до районного бюджету надійшло екологічного податку в сумі 127,1 тис.грн.

Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення по Маловисківському району становить:

2013 рік, т.	2014 рік, т.	2015 рік, т.
74,1	163,0	350,0

Викиди значних забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення становить: діоксид сірки - 75,5 т, оксид азоту - 90,9 т.,сажі – 65,8 т.

Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від пересувних джерел забруднення по Маловисківському району становить:

2013 рік, т.	2014 рік, т.	2015 рік, т.
2666,5	2406,6	209,5

Викиди значних забруднюючих речовин в атмосферне повітря від пересувних джерел забруднення становить: діоксид азоту - 315,2 т, оксид вуглицю - 1577,1 т. та неметанових летких органічних сполук – 235,8 т. Надходження від розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах, крім розміщення окремих видів відходів, як вторинної сировини – 13,186 тис.грн.

В переліку екологічно небезпечних об'єктів України серед підприємств району є КП «Смолінський енерговодоканал», Новокостянтинівська та Смолінська шахти ДП «Схід ГЗК». Вони являють екологічну небезпеку для певної території.

Екологічна ситуація на території району за останні п'ять років, в основному, залишається стабільною. Аварійних ситуацій чи катастроф, які б зумовили значні обсяги чи неконтрольоване забруднення навколишнього середовища на території району, не було. Разом з тим, досягти помітного поліпшення екологічної ситуації не вдалося. Для оптимізації стану атмосферного повітря необхідно впровадження нових прогресивних технологій виробництва, планування заходів щодо зменшення обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферу.

Зменшення викидів шкідливих речовин від стаціонарних джерел забруднення повинно вирішуватись за рахунок:

- 1) впровадження екологічно безпечних технологій;
  - 2) підвищення ефективності роботи установок очистки газу;
  - 3) заміни морально та фізично застарілого обладнання;
  - 4) проведення інвентаризації джерел викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря на промислових підприємствах та взяття на державний облік об'єктів, які справляють або можуть справити шкідливий вплив на здоров'я людей і стан атмосферного повітря; викидів та обсягів забруднюючих речовин, що викидаються в атмосферу;
  - 5) розвиток виробничих технологій, які б забезпечували мінімальні викиди;
  - 6) підвищення ефективності діючого пило-, газоочисного обладнання;
  - 7) удосконалення існуючої системи спостережень за станом атмосферного повітря в районі;
  - 8) поліпшення контролю за якістю атмосферного повітря і повітряного середовища в житлових та громадських приміщеннях. Проведення ревізії вентиляційних систем дитячих та навчальних закладів, лікувальних та житлових приміщень;
  - 9) виконання робіт з доведення кратності вентиляції приміщень до санітарних норм;
  - 10) вдосконалення економічних методів управління якістю повітря;
  - 11) розвиток системи оповіщення і реагування на забруднення атмосфери в результаті промислових аварій, стихійних лих або знищення природних ресурсів.
- Комплекс заходів, спрямованих на зменшення обсягів забруднюючих викидів в атмосферне повітря від пересувних джерел можна розділити на такі основні підгрупи:
- 1) використання на автотранспорті спеціальних моторних мастил, присадок до них та палива, впровадження каталітичних перетворювачів палива і т.п., що сприятиме зменшенню витрат пального, викидів забруднюючих речовин та збільшенню моторесурсів двигунів;
  - 2) контроль за якістю пального, що постачається і реалізується автозаправними станціями, його відповідність державним стандартам, а також заборона реалізації АЗС в районі етильованого бензину;
  - 3) заміна на автотранспорті пального нафтового походження більш екологічно чистим природним газом (комунальний транспорт).

ІХ. Стан і охорона водних ресурсів

Дана Програма визначає нові пріоритети екологічної політики в районі та передбачає поліпшення охорони довкілля за рахунок вдосконалення регулювання у використанні природних ресурсів, посилення державного контролю за дотриманням природоохоронного законодавства, додаткового залучення коштів з різних джерел на здійснення заходів щодо охорони довкілля, координацію дій органів державної виконавчої влади в районі та органів самоврядування.

Значна частина населення використовує воду із свердловин, в яких відмічається підвищений вміст заліза, марганцю, азотних сполук, велика її жорсткість.

Технічний стан практично всіх каналізаційних очисних споруд потребує їх модернізації або реконструкції. Споруди фізично зношені і не виконують своїх технологічних функцій.

Х. Використання та охорона земельних ресурсів і ґрунтів

Земельний фонд Маловисківського району становить 110999 гектарів, з них сільськогосподарських угідь 108072 га, або 82,9 %, що свідчить про високий рівень сільськогосподарської освоєності земель.

Основними антропогенними факторами, що впливають на стан земель та довкілля є сільське господарство, промисловість, транспорт, енергетика та інше. Більшість сільськогосподарських угідь піддаються вітровій та водній ерозії. Сільськогосподарські підприємства не впроваджують протиерозійні технології, не дотримуються сівозмін висіву сільськогосподарських культур. Залишається проблемою утримання та догляд за полезахисними лісовими смугами, які на сьогодні входять до земель запасу сільських рад. Потребує збільшення обсягів фінансування заліснення водоохоронних зон та прибережних смуг, яружно - балкової системи, догляд за лісовими насадженнями.

Орні землі використовуються інтенсивно, нерідко з порушенням агротехнічних заходів в складних умовах рельєфу. Просапні сільськогосподарські культури нерідко висіваються на схилах крутизною більше 3-5 градусів. Інколи застосовується обробіток вдовж схилів, що сприяє змиву ґрунту і втраті орних земель. Зустрічаються в обробітку і землі непридатні для вирощування сільськогосподарських культур, які потрібно в першу чергу виводити із сівозмін.

Багаторічні насадження розміщені невеликими ділянками на території господарств району, в основному, на схилових землях до 5 градусів. Кормові угіддя розташовані, в основному в заплавах річок (сіножаті), а також на днищах і схилах балок. Нерідко вони розорюються, що призводить до замулювання річок і струмків, а також до розвитку водної ерозії. Пасовища в основному використовуються для випасу худоби. В якісному відношенні це малопродуктивні угіддя, як правило, схили балок крутизною від 5 до 15 градусів, а іноді навіть більше 15 градусів. Унаслідок екстенсивного розвитку сільського господарства на сьогодні відбувається інтенсивний розвиток ерозійних процесів, ущільнення орного шару ґрунту, зниження його родючості, ослаблення стійкості природних ландшафтів області. Сучасний стан ґрунтового покриву досяг критичного рівня і перебуває на межі виснаження. Це зумовлено тривалим екстенсивним використанням земельних угідь, і особливо ріллі, що не компенсувалося рівнозначними заходами з відтворення родючості ґрунтів, посиленням процесів деградації ґрунтового покриву, що зумовлено техногенним забрудненням.

Змив ґрунтів веде до втрати гумусу, зниження родючості ґрунтів, погіршення фізичних властивостей ґрунтів, внаслідок чого знижується врожайність сільськогосподарських культур. Крім того, змив ґрунтів сприяє замулюванню річок, водосховищ, де затримуються отруйні речовини та гербіциди, що викликає небезпеку для здоров'я людини. Високородючі в минулому чорноземи деградують.

Наслідком високої господарської освоєності земельного фонду, без належних заходів щодо її охорони і відтворення як виробничого ресурсу та важливої складової навколишнього природного середовища, є прогресуюча деградація земель, що створює загрозу екологічній безпеці району.

Основна мета охорони земель - це впровадження правових, організаційних та економічних заходів, спрямованих на відтворення і підвищення родючості земель, запобігання необґрунтованому вилученню земель із сільськогосподарського обороту, захист від шкідливих антропогенних впливів.

Стратегічними цілями в реалізації заходів з охорони земель мають бути:

1) забезпечення раціонального, невиснажливого, ґрунтозахисного та еколого безпечного землекористування в інтересах ефективного і сталого соціально-економічного розвитку району, насамперед її агропромислового комплексу;

2) комплексний науково обґрунтований підхід до процесів використання, збереження та відтворення родючості сільськогосподарських угідь, здійснення

збалансованих земельно-меліоративних і землеохоронних заходів з урахуванням особливостей природно-кліматичних зон і районних агропромислових комплексів;

3) формування в усіх землеробських районах високопродуктивних, ерозійно стійких та еколого безпечних агроландшафтів, які мали б належні рівні саморегуляції і були збалансовані з довкіллям завдяки оптимальним співвідношенням між різними елементами природного середовища та його основними екосистемами (лісовими, водними тощо);

4) удосконалення структури сільськогосподарських угідь і посівів культур, що вирощуються у напрямі істотного зменшення негативних антропогенних навантажень на навколишнє природне середовище та підвищення його відновлювального й асиміляційного потенціалів, а також з метою економії всіх виробничих ресурсів.

Основними напрямками у реалізації стратегічних цілей мають бути заходи щодо:

1) впровадження контурно-меліоративної організації території, яка передбачає ґрунтозахисну систему землеробства, ряд організаційно-економічних, агротехнічних, землевпорядних, гідротехнічних, лісомеліоративних заходів, що сприяють уповільненню ерозійних процесів;

2) вилучення з інтенсивного обробітку деградованих земель, крутосхилів, ерозійно небезпечних ділянок з метою їх заліснення, залуження чи істотного поліпшення з наступним поверненням у склад орних земель;

3) відновлення стану та функцій еродованих і порушених земель, запобігання заростанню бур'янами, чагарниками і дрібноліссям підвищення родючості ґрунтів (внесення добрив, регулювання водного режиму, удосконалення технологій обробітку ґрунту, запровадження еколого безпечних систем землеробства);

4) проведення моніторингу земель по агрохімічних показниках, забрудненню пестицидами, важкими металами, радіонуклідами;

5) усунення причин та наслідків негативного впливу на земельні ресурси (ґрунти), а також заходів щодо попередження безповоротної втрати ґрунтового покриву та ліквідації негативних процесів;

6) будівництво та реконструкція протиерозійних гідротехнічних і протизсувних споруд, систем і мереж для зрошення земель, створення нових і реконструкція існуючих захисних лісонасаджень.

XI. Поводження з промисловими та побутовими відходами

Комплекс питань, що стосуються зменшення утворення та обмеження негативного впливу відходів на навколишнє середовище, залишається в районі однією з найбільш гострих суспільних проблем, яка вимагає неослабленої уваги.

Триває процес прогресуючого накопичення відходів, виникають несанкціоновані звалища, повільно вирішується проблема поведження з небезпечними відходами.

Не вирішується питання розроблення паспортів на сміттєзвалища. Станом на 1 листопада 2016 року отримано паспорт видалення твердих побутових відходів Смолінською селищною, Оникіївською сільською, Марянівською сільською, Копанською сільськими радами.

Місця видалення відходів силами Смолінської селищної та сільськими радами, із залученням спец техніки місцевих фермерів, проводиться обвалування полігонів (пошарове пересипання із проміжними шарами ґрунту).

На даний час розроблені та затверджені схеми санітарної очистки населених пунктів, відповідно до яких визначено маршрути та дні неділі вивозу твердих побутових відходів від населення на відповідні МВВ. Однак залишається низьким показник заключення договорів з населенням на вивіз твердих побутових відходів.

Смолінською селищною та сільськими радами постійно проводиться робота серед населення щодо недопущення створення несанкціонованих сміттєзвалищ з подальшим спалювання відходів. В районній газеті «Маловисківські Вісті» щокварталу висвітлюється протипожежні застереження населенню по самовільному підпаленню та притягнення

відповідальних до адміністративного правопорушення. Протягом січня – листопада 2016 року ліквідовано 24 несанкціонованих сміттєзвалищ, вивезено 28 м³ сміття; на ліквідацію несанкціонованих сміттєзвалищ використано 3,04 тис.грн. Так, у 2015 році ліквідовано 31 несанкціоноване сміттєзвалище, вивезено 88 м³ сміття, освоєно 2,8 тис.грн.

Поводження з відходами всіх класів небезпеки у 2015 році становить:

- видалено у спеціально відведені місця чи об'єкти – 4280,645 т відходів;
- утилізовано оброблено (перероблено) – 1429,543 т відходів;
- спалено - 6,354 т відходів;
- видалено на стихійні сміттєзвалища – 230,0 т відходів;

Динаміку росту вивозу твердих побутових відходів засвідчує діяльність КП «Мала Виска Водоканал» та КП «Енерговодоканал», які впроваджували свою діяльність із вивозу твердих побутових відходів, За 2015 рік вони зібрали 5008,6 т. твердих побутових відходів, тоді як в 2014 році комунальні підприємства відправили на полігон 4853,3 тонн таких відходів.

В структурі промислового виробництва велику питому вагу займають ресурсо, енергоємні технології. Тому високий рівень ресурсовикористання, обумовлений недосконалістю технологій, що застосовуються у виробництві, сприяє значному утворенню і накопиченню відходів виробництва і споживання.

За рахунок фонду охорони навколишнього природного середовища в бюджеті на 2016 рік передбачено в с.Марянівка 6,8 тис.грн. на ліквідацію несанкціонованих сміттєзвалищ та 8,0 тис.грн. на виготовлення документації проекту землевідведення земельної ділянки для розміщення ТПВ.

Сторонні підприємства, які можна б було залучити для збору та сортування відходів, відсутні.

Майже всі побутові відходи в районі захоронюються на сміттєзвалищах. Переважна більшість сміттєзвалищ працює в режимі перевантаження. Водночас вони є джерелом інтенсивного забруднення атмосфери та підземних вод. Практично ні на одному з них не знешкоджується фільтрат. Майже усі сміттєзвалища потребують невідкладної санації й рекультивациі та більшість з них приймає промислові відходи. Не вирішуються питання створення нових сміттєзвалищ. Крім того, у багатьох містах триває процес утворення несанкціонованих звалищ побутових відходів.

У багатьох сільських населених пунктах відсутні спеціалізовані підприємства у сфері поводження з побутовими відходами та санкціоновані звалища відходів. Побутові відходи складуються у природних рельєфних утвореннях - балках, ярах, долинах річок. Це становить екологічну небезпеку, оскільки стічні води, насичені забруднюючими речовинами, потрапляють у водні об'єкти.

Існуюча структура системи санітарного очищення населених пунктів недосконала, її фрагментарність, роз'єднаність не забезпечує достатнього контролю за санітарним станом територій, а також збиранням, вивезенням, знешкодженням та захороненням побутових відходів.

Традиційні способи господарювання побутовими відходами себе вичерпують, як через свою технічну недосконалість з погляду забезпечення нейтралізації їх негативного впливу на навколишнє природне середовище, так і через економічну неефективність громіздких технічних рішень. Ключем розв'язання проблеми поводження з твердими побутовими відходами є еволюційна зміна суспільного ставлення до відходів, як до об'єкта ресурсоцінного господарювання, а не як до сміття. Складові побутових відходів у своїй абсолютній більшості є комерційним продуктом, додатковим ресурсним потенціалом суспільного господарства.

Головною причиною незадовільного стану у сфері поводження з твердими побутовими відходами, як в Україні в цілому, так і районі зокрема, є відсутність цілісної системи вирішення проблеми, де головним критерієм успішності було б постійне зменшення кількості “кінцевих” відходів, тобто тих, що розміщуються на звалищах і не

використовуються як вторинні ресурси з метою заміни первинних ресурсів та енергозбереження. На території Маловисківського району відсутні сміттесортувальні та сміттєпереробні станції, що становить вкрай важку ситуацію з переробкою твердих побутових відходів.

Необхідно створити умови, що сприятимуть забезпеченню повного збирання, перевезення, утилізації, знешкодження та захоронення побутових відходів та обмеження їх шкідливого впливу на навколишнє природне середовище і здоров'я людини.

XII .МОНІТОРИНГ ДОВКІЛЛЯ

Поліпшення екологічної ситуації та підвищення рівня екологічної безпеки.

Завданнями у цій сфері є:

1) атмосферне повітря

- зменшення обсягу викидів загальнопоширених забруднюючих речовин атмосферне повітря стаціонарними джерелами на 10%; досягнення нормативів стандартів Євро-4, Євро-5 щодо вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах транспортних засобів;

- оптимізація структури енергетичного сектора економіки шляхом збільшення обсягу використання енергетичних джерел з низьким рівнем викидів двоокису вуглецю, скорочення обсягу викидів парникових газів;

2) водні ресурси

- реконструкція існуючих та будівництво нових очисних споруд з метою зниження на 10 % рівня забруднення поверхневих вод (насамперед органічними речовинами, сполуками азоту і фосфору), а також зменшення скиду у водні об'єкти недостатньо очищених стічних вод;

3) земельні ресурси і ґрунти

- розроблення проектів землеустрою з контурно-меліоративною організацією території сільськогосподарських угідь та еколого-економічне обґрунтування сівозміни;

- збереження і підвищення родючості ґрунтів;

- зменшення розораності території шляхом виведення зі складу орних земель схилів крутизною більш 5° і земель водоохоронних зон і прибережних смуг, консервація сильно еродованих і малопродуктивних земель (залісення і залуження);

- забезпечення обов'язкового врахування природоохоронних вимог у процесі відведення земель для розміщення об'єктів промисловості, будівництва, енергетики, транспорту і зв'язку;

4) лісові ресурси

- збільшення площі лісів за рахунок відведених для залісення еродованих і малопродуктивних сільськогосподарських угідь;

- створення захисних лісових насаджень на землях несільськогосподарського призначення і землях, відведених для залісення, відновлення та створення нових позахисних лісових смуг, крім природних степових ділянок;

5) геологічне середовище та надра

- впровадження екологічно безпечних технологій проведення гірничих робіт;

- рекультивация та екологічна реабілітація земель, порушених внаслідок виробничої діяльності підприємств хімічної, гірничодобувної (кар'єри) і нафтопереробної промисловості;

- здійснення до 2020 року державного обліку артезіанських свердловин та обладнання їх засобами вимірювання обсягів видобутої води;

б) захист від надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру

- визначення до 2020 року територій, на яких існує загроза виникнення надзвичайних ситуацій у зв'язку з незадовільним техногенним та екологічним станом, та районування їх за категоріями небезпеки;

- укріплення берегів водних об'єктів, будівництво дамб у межах населених пунктів;
- модернізація регіональної системи інформування населення з питань надзвичайних ситуацій;
- 7) *відходи та небезпечні хімічні речовини*
- забезпечення безпечного зберігання побутових відходів на полігонах ТПВ;
- збільшення обсягу заготівлі, утилізації та використання відходів як вторинної сировини;
- запровадження новітніх технологій збору і переробки твердих побутових відходів (будівництво сміттєпереробних і сміттєсортувальних заводів);
- забезпечення вивезення на утилізацію небезпечних відходів;
- створення системи безпечного поводження з медичними відходами.

До основних напрямів Програми належить:

- 1) зменшення викидів і скидів забруднюючих речовин в навколишнє природне середовище;
- 2) безпечне поводження з відходами;
- 3) охорона земель і ґрунтів від водної ерозії та інших видів деградації;
- 4) збереження біотичного і ландшафтного різноманіття;
- 5) формування безпечних умов для життя і здоров'я населення;
- 6) ліквідація причин виникнення надзвичайних екологічних ситуацій;
- 7) удосконалення державної системи моніторингу довкілля;
- 8) створення системи екологічної освіти та інформування населення про стан навколишнього природного середовища.

ХІІІ. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАХОДІВ ПРОГРАМИ

Пріоритетними напрямками екологічної політики в Маловисківському районі на 2016 – 2020 роки мають бути:

- поліпшення екологічного стану повітряного і водного басейнів, земельних ресурсів в районі та якості питної води;
- вирішення питання утилізації побутових і промислових відходів;
- збереження біологічного та ландшафтного розмаїття;
- благоустрій і озеленення сіл та селищ району;
- екологічна освіта і виховання;
- формування збалансованої системи природокористування та структурної перебудови виробничого потенціалу економіки.

За умови виконання передбачених Програмою заходів стане можливим:

- зниження ризику для здоров'я людей, пов'язаних з забрудненням водних об'єктів. Більш надійний захист населених пунктів та сільськогосподарських угідь від шкідливої дії води;
- системне дотримання нормативів екологічної безпеки атмосферного повітря;
- ефективне загальне та спеціальне використання природних рослинних ресурсів, впровадження екосистемного підходу в лісокористуванні;
- створення реальних можливостей для формування регіональної екомережі, що забезпечить збереження і відновлення ключових екосистем та середовищ існування багатого різноманіття видів рослин та тварин;
- досягнення умов екологічно безпечного поводження з відходами, розширення їх використання як вторинної сировини у господарській діяльності;
- наближення екологічної освіти і виховання до вироблення у людей навичок гармонійних взаємовідносин з природою для забезпечення здорового і стабільного довкілля.

У результаті виконання запропонованих заходів, район стане більш привабливим для інвестицій у виробничу та соціальну сферу, зокрема в індустрію туризму, відпочинку та оздоровлення людей, у виробництво і реалізацію екологічно чистих продуктів харчування.

Зведені показники орієнтовної вартості заходів Програми

№ п/п	Найменування основних заходів	Джерела фінансування	Загальний обсяг фінансування, тис.грн.	За роками виконання, тис.грн.				
				2016	2017	2018	2019	2020
1	Охорона і раціональне використання водних ресурсів:	Місцевий бюджет	357	25	242,0	25	30	35
		Обласний бюджет	1953,237	-	1953,237	-	-	-
	Озеленення території	Місцевий бюджет	450,7	78,7	90,2	91,8	95,0	95,0
2	Охорона і раціональне використання земель	Місцевий бюджет	49,5	9,5	10,0	10,0	9,0	11,0
	- заходи, пов'язані з створенням захисних лісових насаджень на еродованих землях та вздовж водних об'єктів	Місцевий бюджет	54,2	7,0	7,2	12,5	12,5	15,0
3	Ліквідація стихійних сміттєзвалищ	Місцевий бюджет	97,6	17,9	19,2	21,1	20,0	19,4
4	Упорядкування місця видалення відходів	Місцевий бюджет	80,3	12,8	15,0	15,0	18,0	19,5
Всього			3045,537	153,9	2336,837	175,4	184,5	194,9

Реалізація передбачених Програмою природоохоронних заходів забезпечить:

1. Мобілізацію матеріальних та фінансових ресурсів, координацію заходів місцевих органів влади, органів місцевого самоврядування та господарчих суб'єктів, залучення громадськості до природоохоронних дій через екологічне інформування та освіту населення.

2. Перехід до системи інтегрованого збалансованого управління у сфері використання і відтворення природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки території.

3. Зменшення викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря.

4. Поліпшення якості поверхневих вод внаслідок будівництва нових та реконструкції (ремонту, модернізації) існуючих очисних.

5. Зменшення кількості для захоронення промислових і твердих побутових відходів внаслідок запровадження новітніх технологій, системи роздільного збору відходів, будівництва об'єктів поводження з відходами (заводів, установок, ліній з переробки та утилізації відходів), посилення контролю за експлуатацією полігонів ТПВ.

6. Зниження інтенсивності ерозійних процесів, підвищення родючості ґрунтів.

7. Захист територій від затоплення і підтоплення.

8. Припинення втрат біотичного та ландшафтного різноманіття, розширення мережі природно-заповідного фонду і формування регіональної екомережі.

9. Створення ефективної системи екологічної освіти та інформування населення з питань охорони навколишнього природного середовища.

10. Удосконалення системи моніторингу навколишнього природного середовища.

Керуючий справами виконавчого
апарату районної ради

В.Крило

Додаток
комплексної Програми охорони навколишнього природного середовища в Маловисківському районі на 2016-2020 роки

ПАСПОРТ
комплексної Програми охорони навколишнього природного середовища в Маловисківському районі на 2016-2020 роки

1.	Програма затверджена:	Рішення районної ради від 20 грудня 2016 року № 141
2.	Ініціатор розроблення Програми	Районна державна адміністрація
3.	Дата, номер і назва розпорядження голови райдержадміністрації про розроблення Програми	Розпорядження голови районної державної адміністрації від 3 листопада 2016 року № 369-р «Про затвердження комплексної Програми охорони навколишнього природного середовища в Маловисківському районі на 2016-2020 роки»
4.	Розробник Програми	Відділ містобудування, архітектури та житлово – комунального господарства Маловисківської райдержадміністрації
5.	Співрозробники Програми	Департамент екології та природних ресурсів Кіровоградської ОДА, селищна та сільські ради
6.	Відповідальний виконавець Програми	Відділ містобудування, архітектури та житлово – комунального господарства Маловисківської райдержадміністрації, селищна та сільські ради
7.	Учасники Програми	Органи місцевого самоврядування
8.	Терміни реалізації Програми	2016 – 2020 роки
8.1.	Етапи виконання Програми (для довгострокових програм)	
9.	Перелік місцевих бюджетів, які беруть участь у виконанні Програми (для комплексних програм)	Обласний бюджет, місцеві бюджети
10.	Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації Програми, усього,	3045,5 тис.грн.
	у тому числі:	
	кошти державного бюджету	-
	кошти обласного бюджету	1953,2 тис.грн.
	кошти місцевого бюджету	1089,3 тис.грн.
	кошти не бюджетних джерел	
11.	Основні джерела фінансування Програми	Обласний бюджет, місцеві бюджети